

ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Одеський ліцей №56 Одеської міської ради
Одеського району Одеської області

Всеукраїнська краєзнавча експедиція учнівської молоді

«Моя Батьківщина – Україна»

Напрямок «Духовна спадщина мого народу»

Валерій Пузік – письменник, художник, військовий

2025 рік

Гурток «Літературне краєзнавство» ООГЦПОВ на базі Одеського ліцею №56 Одеської міської ради.

Колектив учнів 6-А класу Одеського ліцею №56 Одеської міської ради:

Куцак Аліса, Лебєдєв Ілля, Лоскутов Данило.

Гніпа Надія Михайлівна, керівник гуртка «Літературне краєзнавство» на базі Одеського ліцею №56 Одеської міської ради

Напрям «Духовна спадщина мого народу»

Валерій Пузік – одеський військовий, художник, письменник

Актуальність дослідження творчості одеського військового Валерія Пузіка як дитячого письменника та художника в рамках «Духовної спадщини мого народу»:

Під час розгляду творчості В. Пузіка переважно акцент робиться на військовій прозі автора, що, безперечно, є насущним. Проте дитяче фентезі («Делфі та чарівники») цього багатогранного митця є унікальним явищем, оскільки воно адаптує та трансформує травматичний досвід сучасності в мову чарівної казки, створюючи життєствердну духовну спадщину для юного покоління. Саме ці особливості роблять фентезійний напрям творчості автора надзвичайно актуальним.

Формування регіональної ідентичності через фентезі:

Твори В. Пузіка, прив'язані до конкретного українського міста – Одеси – через елементи магії та пригод, активно долучаються до процесу регіонального самоусвідомлення. Це важливо для закріплення в свідомості юних читачів української ідентичності південних регіонів, що потенційно перебувають під загрозою.

Виховний та терапевтичний потенціал:

Книги В. Пузіка, написані митцем-воїном, а також батьком, містять глибокі теми мужності, відповідальності та боротьби добра зі злом, які мають високе виховне та психологічно-терапевтичне значення для дітей в умовах сьогодення.

Метою нашого дослідження є аналіз творчості Валерія Пузіка як чинника формування сучасної духовної спадщини, що сприяє утвердженню національної та регіональної (одеської) ідентичності серед молодшого покоління.

Завдання дослідження:

1. Окреслити місце дитячої прози у багатогранному доробку Валерія Пузіка, з'ясувавши, як його військовий та батьківський досвід впливає на тематику та проблематику творів для дітей.
2. Здійснити жанрово-стилістичний аналіз циклу «Делфі та чарівники», визначивши його відповідність канонам урбаністичного фентезі та особливості авторського стилю.
3. Дослідити систему образів та мотивів циклу, зокрема, проаналізувати «одеський» код (міські локації, місцеві легенди, символіка моря) як основу для побудови нового національного міфу.
4. Визначити морально-етичну та ідейну функцію творів, проаналізувавши, як у фентезійній формі транслиуються теми патріотизму, боротьби за цінності та подолання страху (як алегорія на сучасні виклики).
5. Обґрунтувати внесок дитячої прози Валерія Пузіка у формування та збереження духовної спадщини українського народу, наголошуючи на її виховному значенні.

Новизна дослідження ґрунтується на трьох ключових аспектах:

1. Переосмислення «військового» досвіду в дитячому тексті. Основний корпус досліджень про Валерія Пузіка зосереджений на його прозі, присвяченій війні («Бездомні пси», «Моноліт»). Наша робота пропонує проаналізувати його дитяче фентезі як своєрідний духовний та естетичний контртекст до військової прози. Дослідження показує, як митець, що є свідком й учасником війни, перетворює травматичний досвід у позитивні архетипи мужності та стійкості, створюючи моральну матрицю для майбутнього покоління.
2. Актуалізація Південноукраїнської ідентичності («одеський код»). Тема регіональної ідентичності в сучасній українській літературі є вкрай актуальною, особливо щодо Півдня України. Дослідження зосереджується на виокремленні та

аналізі «одеського» коду у фентезійному тексті. Ми довели, що використовуючи конкретні міські об'єкти (танкер «Делфі», Одеська кіностудія) як елементи магічного світу, Пузік створює новий регіональний міф, який закріплює українську духовну спадщину Одеси у свідомості юних читачів. Це є прямим внеском у протидію культурній агресії.

3. Комплексний аналіз як інструмент духовної спадщини. Робота аналізує дитячу творчість не лише як літературний факт, а як соціально-культурний інструмент.

Ми не просто проаналізували сюжет, а вивчили, як фентезійний жанр послуговує інструментом збереження духовної спадщини. Дослідження показує, що через образи чарівників та драконів транслуються ключові національні цінності (захист домівки, боротьба за правду, віра в добро), що є життєво необхідним для формування національної стійкості в умовах війни.

Етапи дослідження

Дослідження розподілялося на три етапи: підготовчий (збір матеріалу в соціальних мережах, інтернеті, на сайтах видавництв та бібліотек), аналітичний (читання та аналіз текстів автора, відбір малюнків та фото) та завершальний (узагальнення та оформлення). Були використані методи: пошуковий (робота з інтернет-ресурсами, бібліотечними каталогами); бібліографічний (складання анотованого списку використаної літератури та інтернет-джерел); метод інтерпретації (тлумачення ідейного змісту твору в контексті сьогодення, визначення його виховного та патріотичного потенціалу); синтезу та узагальнення (логічне об'єднання всіх проміжних висновків для підтвердження основної мети роботи, внесок у духовну спадщину).

Місце дитячої прози. Встановлено, що дитяче фентезі В. Пузіка є логічним доповненням та ідейним контртекстом його військової прози. Батьківський та військовий досвід трансформується у дитячому циклі у глибокі моральні дилеми

та образи відповідальності за рідний дім, що робить цю прозу важливим елементом його духовної місії.

Жанрово-стилістичні особливості. Дослідження підтвердило, що цикл «Делфі та чарівники» є яскравим зразком українського урбаністичного фентезі. Авторський стиль характеризується поєднанням реалістичних одеських локацій із класичними елементами чарівного світу (дракони, магія), що створює ефект сучасної міської міфології.

Образний та регіональний код. Аналіз виявив, що «одеський» код (танкер «Делфі», Чорне море, Одеська кіностудія) слугує не лише тлом, а й активним учасником сюжету, що наділяє знайомі об'єкти символічним значенням захисту та пам'яті. Таким чином, В. Пузік створює регіонально-прив'язаний національний міф, що посилює ідентичність Півдня України.

Ідейна та виховна функція. Встановлено, що ключовою ідейною функцією циклу є трансляція цінностей патріотизму та мужності через алегорію. Образ юного чарівника Ореста символізує здатність українського народу протистояти руйнівній силі зла (дракони), виховуючи в дітей усвідомлення необхідності активного захисту своїх культурних та духовних цінностей.

Внесок у духовну спадщину. Доведено, що дитяча творчість Валерія Пузіка є актуальною складовою сучасної духовної спадщини, оскільки вона через жанр фентезі: 1) створює позитивний національний наратив у час кризи, 2) зберігає регіональну культурну пам'ять (Одеса) та 3) формує у молодого покоління психологічну стійкість та моральний компас. На основі проведеного аналізу, комплексно досліджено, що дитяча творчість Валерія Пузіка, зокрема цикл «Делфі та чарівники», є важливим та унікальним чинником формування сучасної духовної спадщини. Ця проза не лише оновлює жанр урбаністичного фентезі, а й виконує ключову функцію: трансформує досвід національної боротьби в мову магії та

пригод, унаочнюючи незламність духу та утверджуючи регіональну українську ідентичність Одеси у свідомості молодого покоління.

Пізнавальне значення краєзнавчо-дослідної роботи

I. Поглиблення знань про регіональну культуру та історію. Дослідження дозволяє:

1. Осмислити «Одеський код»: юні дослідники дізнаються про справжнє, глибоке значення відомих одеських локацій (Чорне море, міські об'єкти), які в книзі набувають нового, магічного сенсу. Це допомагає дітям побачити своє місто по-новому, як простір, де можлива велика пригода та героїзм.
2. Інтеграція місцевого матеріалу в національний контекст: робота показує, як локальні одеські сюжети та образи стають частиною загальноукраїнської духовної спадщини та міфології, сприяючи усвідомленню єдності української культури.
3. Вивчення сучасної української культури: дослідження знайомить з творчістю сучасного живого митця-універсала, чий внесок формується тут і зараз, а не лише з класичними, історично віддаленими постатями.

II. Розвиток аналітичних та дослідницьких навичок (дослідницький аспект)

Виконання роботи забезпечило розвиток ключових академічних навичок: учні навчалися аналізувати літературний твір (фентезі) у поєднанні з історико-географічними (Одеса) та соціальними (війна та стійкість) контекстами; оволоділи навичками пошуку та критичного осмислення сучасних літературних та медійних джерел (книги, інтерв'ю, подкасти), що є необхідним умінням у інформаційну епоху: розвили уміння структурувати великі обсяги матеріалу, формулювати мету, завдання та висновки, дотримуючись логіки наукового дослідження.

3. Формування національної свідомості та ціннісних орієнтирів (духовний аспект)

Осмилення війни через мистецтво: робота дозволила дітям пізнати, як важкий військовий досвід може бути трансформований у позитивну, життєствердну казку про боротьбу добра зі злом. Вони пізнали, що таке мужність, відповідальність та патріотизм через образи, близькі їхньому віку .

Усвідомлення власної ідентичності: дослідження сприяло усвідомленню себе як частини народу, що має глибоку та сучасну духовну спадщину, здатну протистояти будь-яким загрозам (у книзі — драконам, у житті — ворожій агресії).

Терапевтичний ефект: знайомство з творчістю митця-воїна, який захищає свою культуру та свою сім'ю, пізнавально формує у молодого покоління психологічну стійкість та віру в перемогу.

Під час одного з бібліотечних заходів в нашій шкільній бібліотеці ми познайомилися з творчістю нашого земляка, одесита Валерія Борисовича Пузика — письменника, художника, а також на теперішній час військовослужбовця Угруповання військ «Південь». Кожен з нас відчув бажання прочитати його книжки, більше дізнатися про його життя та творчість. На щастя, в наш час є багато інформації, і знайти можна будь-що про будь-кого. І, звісно, наша шкільна бібліотека стала в пригоді.

Народився Валерій Борисович Пузик у 1987 року селі Теліжинці Старосинявського району Хмельницької області. Отримав освіту художника-дизайнера. Брав участь у виставках живопису та графіки в Україні та за кордоном, працював журналістом інтернет- та паперових видань. «Завжди хотів розповідати історії. З часом став записувати їх. На початках, ще коли навчався в школі, це були дуже короткі прозові тексти та вірші. Безліч зошитів та блокнотів у клітинку, більшість з яких я носив постійно з собою. Тож писав постійно, правда, мало кому показував ту писанину», - так описує початок своєї письменницької діяльності митець.

Далі Валерій жив в Одесі своїм буденним життям: працював сценаристом, вільний час проводив із сином, писав дитяче фентезі та вірші...

Саме напрямок фентезі в творчості Валерія нас зацікавив найбільше - цикл із двох (на теперішній час; за словами автора, планується 4) книг: «Делфі» та чарівники» та «Делфі» та чарівники. Книга 2. Макгі та Чорний дракон». Після прочитання залишився такий післясмак недовдоволеності й очікування продовження, що ми вирішили зануритися у цей світ глибше, водночас детальніше

розібрати особистість самого автора, чиє натхнення створило цей неймовірний фентезійний світ.

Кінець форми

Що нас «зацепило» найбільше? Органічне поєднання реалій знайомої нам сучасної Одеси з елементами магії, містики та пригод. Події закручуються навколо цілком реальної події – катастрофи з танкером «Делфі», що застряг біля берегів міста взимку 2019 року.

Книга «Делфі та чарівники» вийшла у світ у 2021 році. Історія розгортається в сучасній Одесі. Головний герой — восьмирічний хлопчик Орест, який раптово дізнається, що він обраний чарівник. Його місія — протистояти нападу драконів на місто, зокрема, на знаменитий танкер «Делфі». В книзі реальність переплетена з магією, мобільні телефони зі старовинними телефонними апаратами; реальні назви вулиць та вигаданая Книгарня чарівників. Одеська киностудія, її павільони; Воронцовський маяк – та Чорний дракон, який живиться світлом маяків. «Одесу накривають тумани. Оце і є дихання драконів», – і відразу перед очима з'являється ця картина, коли в певний час року на кілька днів, а іноді й тижнів, наше місто перетворюється на туманний Альбіон. І через всю розповідь червоною ниткою йдуть найголовніші слова: «Вір у себе».

Друга частина циклу називається «Макі та Чорний дракон». Це історія про відважних дітей, які одного разу прокинулися чарівниками та рятують наше улюблене місто Одесу. В книзі є розповідь про історію заснування Одеси на теренах Хаджибея в 1794 року, але з фантастичними елементами. Автор згадує Антона Головатого, Зіновія Чепігу. Також згадується Фортеця Єні-Дунья, або Хаджибейська фортеця, яка була османською фортецею, збудованою у 1764 році на місці сучасного центру Одеси, між Воронцовським палацом і Приморським бульваром.

Ми дізналися й про людину, яка намалювала першу карту Чорного моря – П'єтро Весконтє у 1318 році. Читаючи книгу, ми, як чайки, пролітаємо пляж «Ланжерон», Аркадію, Жевахову гору, Молдаванку. Ті, хто не був в Одесі, звісно, зацікавляться цими районами нашого міста. Читаючи про книгарню, де зустрічаються головні герої, ми наче знаходимось в ній. «Три величезні вікна виходили на морський порт. Звідси було видно море, спину герцога Рішельє (або, як зазвичай кажуть в Одесі, Дюка, просто Дюка). Вдень звідси можна розгледити Воронцовський маяк та вантажні суда, що заходять в порт». Кожен, хто читає книгу, може уявити себе в Одесі. Тобто, читаючи, ми розширюємо свій кругозір, дізнаємось про історію Одеси, гуляємо її вулицями.

Книги читаються на одному диханні: люди перетворюються у чайок та літають; собаки, коти, миши розмовляють по-людськи; черепаха тримає на спині маяк; море - оживає. Це захоплює та надихає.

У фентезі завжди є чіткий розподіл на добро і зло. Це вчить нас не здаватися і завжди боротися за те, що правильно і справедливо.

«Скільки себе пам'ятаю – я постійно писав. Спочатку наївні віршики, потім – короткі новели, оповідання. Свій перший роман «Один в чотирьох стінах» написав у 2006 році», – згадує автор. Будівельник, електрик, монтажник, охоронна служба, контент-менеджер, журналіст, фотограф, дизайнер, пекар – дуже багато всілякого Валерій Борисович перепробував. І паралельно з цим він писав. «Письменництво було для мене ніби світло в кінці тунелю. Хоча паралельно у мене були амбіції стати художником. Були виставки живопису та графіки. Щось навіть продавалося та їздило за кордон».

«Колір не може розповісти історію, наприклад, як текст. Він її показує. У тексті ти можеш все розписати, заглибитися. Але в мене ще була фотографія. У тебе є момент для фіксації, засоби, інструменти», – говорить Валерій. Два роки він

працював в Одесі фотографом, ходив репортером на різноманітні мітинги, заглиблювався з камерою у всі сутички.

Під час Революції Гідності 2014 року В.Пузік знаходився на Майдані. На вулиці Грушевського йому у підборіддя влучила гумова куля. Це було за день до перших вбивств активістів у січні. Він ходив з перемотаною головою та почувався героєм стрічки «Вхід до порожнечі» Гаспара Ное. Валерій згадує: «Ти ніби помер, але ще присутній на місці. І тоді все якось стало на свої місця. Прийшло розуміння, що потрібно якось інакше жити. Такий стан тривав довго, майже рік, допоки я не поїхав на фронт».

З 2015 року Валерій служив у Добровольчому українському корпусі «Правого сектору». Спершу в січні 2015 року пройшов вишкіл і потім сім місяців воював на Донбасі – був під Авдіївкою, Опитним в якості артилериста.

Валерій Пузік у зоні АТО не переставав малювати, вів щоденник, знімав відео і фотографував. Мистецтво рятувало його в непростих умовах, не дозволяло втягнутися в рутину війни. Там був і його товариш Максим Кривцов. До речі, Максим теж написав книгу, яка є в нашій шкільній бібліотеці – «Вірші з бійниці». На жаль, він загинув, разом із рудим котиком, який був із ним в бліндажі...

До початка війни 2022 року Валерій працював киносценаристом. Був режисером документальних короткометражних стрічок і відеопоезій. Про цю сторону його творчості можна дізнатись з його особистого ютуб-каналу.

Початок широкомасштабного вторгнення 2022 року він з родиною зустрів саме в Одесі: «Я не відразу відправився до військкомату, тому що потрібно було відправити дружину і сина в безпечне місце. Поки ми взяли квитки, а їх спочатку не було. В місті була паніка. Банкомати, супермаркети – всюди були довжелезні черги. Машини виїжджали. Це все було, як в американському фільмі про кінець світу, нашістья прибульців, і люди тікають. Це було дуже дивно – прокидаєшся, і от

такий світ. Це дуже-дуже дивно. Ми взяли квитки, 28 лютого я відправив сім'ю в безпечне місце. Потім пішов у військкомат».

Валерій продовжив займатися творчістю навіть після того, як вступив до лав ЗСУ. На його сторінці у Facebook можна побачити приклади його робіт. Спочатку він малював лише в казармі, коли був на це час. Тому й створення однієї роботи було довгим. Першу картину він малював місяць. Потім вже, в залежності від місця перебування, почав і фарби з собою брати й малювати. Він згадує: «Спочатку це виглядало дуже смішно – уявіть людину, яка їде на умовне бойове завдання з купою фарби, потім виносить якісь фанерки, ящики виносить заґрунтовані. Тобто спочатку хлопці сміялися, але потім перестали, тому що ми і подарунки волонтерам робили картинами, і просто подарунки. Мені здається, що це підіймає бойовий дух, коли є якийсь такий чувак, який, незважаючи ні на що, робить одне й те саме – сидить і малює кожного дня якусь картинку».

З 2015 року Валерій писав картини на кришках ящиків від боєприпасів, використовував олівці, фломастери, потім йому передали акрилові фарби. Є картини, намальовані кавою, морилкою, лаком, гуашшю. На одній з робіт зображена граната. Митець розповідає, що його вразила розмова бійців між собою, що, як братимуть їх у полон, то краще підірватись. Цей символізм і глибину він вклав у свій малюнок. З 2022 року Валерій також малює на полотні.

Спочатку художник малював ластівок. Говорив, що вони – символ їхньої батареї, бо на шевронах бійців зображений саме цей птах. У 2022 році було проведено аукціон його картин на потреби протиповітряної оборони Одеси. Його роботи купують люди закордоном та українці, допомагаючи тим самим нашим Збройним силам. Валерій говорить, що «...коли ти малюєш на ящиках з-під бойових комплектів, то це товар, який ти можеш обміняти на будь-що. Наприклад, зібрати кошти на біноклі для ППО, подякувати волонтерам за спальні мішки». Серія його робіт має назву «Земля». «Бо це ґрунт, на якому стоїмо; простір, у

якому народжуємося і до якого повертаємось; символ праці, боротьби, пам'яті й приналежності. А у південному контексті, де степ зустрічається з морем, земля набуває особливого значення: це лінія горизонту, що тримає погляд; це простір, відкритий вітрам і війнам; це матерія, з якої твориться ідентичність...» – так каже автор про свої роботи. Вони є в приватних колекціях США, Канади, Великобританії, Швейцарії, Аргентині, Франції, Польщі, Іспанії, Німеччини, України тощо.

Малюнки Валерія Пузіка зачаровують. Він малює прекрасні пейзажі — степи, море. Те, що хочеться пам'ятати, коли навколо не дуже весело. Ще малює будяки, колючі, але міцні рослини. Мабуть, вони схожі на наших воїнів. Він казав, що малює, аби не думати про щось погане. Ми думаємо, що його малюнки дуже добрі і важливі. Це допомагає йому самому не сумувати і знаходити красу навіть там, де йде війна. Ніби показує, що життя все одно триває! Він малює, щоб ми, ті, хто в тилу, не забували про наших захисників. Це так дивно: людина з рушницею і пензлем! Валерій Пузік — справжній герой і художник.

Наступна книга, яку ми прочитали, називалася «З любов'ю, тато». Це дуже особлива книга, адже вона написана татом для свого сина, Ореста, прямо на війні. У мирний час він міг би гратися з сином, навчати його, бути поруч, але замість цього він пішов боронити нашу свободу. Книга схожа на щоденник, в ній листи, вірш, маленькі історії. Сповнені батьківською любов'ю, в них немає жахів війни. Лише доброта та ніжність батька, людини. «Перший лист був написаний ще до повномасштабного вторгнення, коли сину виповнився рік. І кожного року до дня народження я йому писав листа, якщо так можна сказати, в майбутнє. Після вторгнення став писати частіше. Дружина читала йому вголос. І одного разу син попросив написати листа у відповідь. Він диктував, а дружина записувала. Йому було тоді п'ять років», – згадує Валерій.

Книги Валерія Пузика – ще один доказ того, що наші воїни-захисники – це Люди з великої літери. Вони на війні для того, щоб жити, щоб жили їхні родини. В книзі «З любов'ю, тато» багато спогадів про мирну Одесу, про морські пляжі, про одеське морозиво, про ігри з сином. Ця книга навчає дружбі, бо сповнена розповідей про друзів-побратимів. Валерій Пузик навчає нас любити свою родину і країну, навіть коли дуже важко. Дає нам надію, що все буде добре. Можна сказати, що головна ідея книги – це любов до життя, навіть під час війни. Чому це важливо для нас, дітей? Тому що автор – живий свідок того, що зараз відбувається в нашій країні. Читаючи, ми розуміємо, що відчувають ті, хто нас захищає. Вона про біль і втрати, але дає надію, що любов та життя завжди переможуть. Це наче такий великий лист, де тато каже: "Я далеко, але завжди з тобою у серці. І я роблю все, щоб ти жив у мирній країні". «Це тиха книжка. Настільки, наскільки може бути тихим щастям та любов. Настільки, наскільки може бути тихою ностальгією за звичними та буденними речами. Це книжка, яка буде завжди зі мною. В серці та думках», – так написав про книгу «З любов'ю, тато» автор. «Під теплим сонячним промінням, лежачи на тротуарах, кайфують міські коти. Біля берегів нашого міста знову плавають дельфіни. Пляжі заміновані...Сонце опускається за лінію горизонту...» – пише лист своєму сину автор. Особливо важливі поради батька сину: «Будь добрим, і світ тобі усміхатиметься. Будь добрим, і ти зустрінеш найкращих людей на земній кулі... Чини по совісті... Допомагай тим, кому потрібна допомога».

У рамках X Одеського міжнародного літературного фестивалю 1 березня 2025 року в приміщенні Одеського українського театру відбулася зустріч з Валерієм Пузіком. Можливістю почути історії з перших вуст і зрозуміти, як мистецтво допомагає осмислити жахливу реальність, скористались багато одеситів.

За 3 роки служби на передовій Валерій зміг реалізувати дуже багато мистецьких проєктів: написати й видати кілька книг, створити десятки картин, які нині знаходяться у колекціях по всьому світу, створити низку фото та відео.

Ще одна книга Валерія Пузика, яка є в нашій шкільній бібліотеці, — «Я бачив його живим, мертвим і знову живим». Назва ніби натякає на те, що навіть коли людина гине на війні, вона залишається живою — у наших спогадах! Валерій пише: «Пам'ять. Хоч скільки б я не втівав від неї, вона завжди наздоганяє і б'є в потилицю. Пам'ять дихає зі мною в унісон, дихає, ступаючи слід у слід. Вона — прокляття, якого ніяк не зітреш, не змиєш із себе». Автор згадує свого друга-побратима: ось він живий — п'є каву і сміється, потім мертвий — загинув, а потім знову живий — у серці, в пам'яті, в розповідях. Це показує, що справжня дружба не вмирає. Книга вчить нас відчувати чужий біль і радість. Вона показує, що військовий — це не просто солдат, а людина зі своїми мріями, страхами, спогадами про дім і родину. Ми розуміємо цінність життя, миру, коли читаємо про маленькі деталі мирного життя, які автор згадує на війні (запах дощу, шкільна перерва). Спогади дитинства Валерія : «...У мене теж немає спортивного взуття, окрім батьківських весільних туфель білого кольору з гострим носком і підборами. Вони постійно муляють і злітають із ніг, адже більші на кілька розмірів. Ми все одно переможемо їх, навіть якщо прийдеться роздерти мозоляки на ногах до крові. Головне, щоб кров засохла зі шкарпетками, так мозолі не будуть більше дертися в капцях і ноги не ковзатимуться, а після матчу я все одно шкарпетки зніму, розмочу в річці та зніму». Ми бачимо, що характер формується з дитинства. Читаючи книгу, ми починаємо ще більше цінувати те, що маємо: спокій, друзів, можливість вчитися.

В книзі Валерія Пузика не просто сухі факти, як із підручника, — це справжні історії про війну на Донбасі, написані її учасником. Ми краще зрозуміємо, чому наша країна бореться і що таке справжній патріотизм. Ми

зможемо краще зрозуміти тата, маму, старших братів чи сестер, якщо вони воювали або пережили ці страшні часи. Це вчить бути добрішими одне до одного.

Валерій Борисович є лауреатом різноманітних літературних конкурсів: 2017-2018 рр. — переможець та лауреат Всеукраїнського літературного конкурсу ім. Григора Тютюнника; тексти відзначені «Смолоскипом», «Гранословом» (2018), літературною премією імені Олеся Ульяненка (2019); дипломант-фіналіст «Коронації слова» у номінації «Кіносценарій» (написаний у співавторстві з О. Русіною) (2020). Цикл оповідань «Бездомні пси». У 2024 році Валерій Пузік увійшов до рейтинга «УП-100. Лідери України» в категорії «Культура». В 2025 році Валерій Пузік став переможцем конкурсу подкастів від культурного центру America House Odesa за свій подкаст «Шоста студія», у якому йдеться про історію та мистецтво півдня України. «Ми говоримо про пам'ять, досвід, мову, людей. Про те, що залишилось у камені, на плівці, у слові та голосі. Шоста студія — це спроба зрозуміти, як ми бачимо себе сьогодні. Досліджуємо, як пам'ять і уява формують південну ідентичність. Як через мистецтво, документи, мову, образи можна говорити про себе, регіон, країну. Шоста студія — це подкаст не про ностальгію, а про присутність. Про Південь, який мислить себе — через архів і уяву, через мистецтво, досвід і звук», — написав Пузік.

Також Валерій Пузік в Одеському літературному музеї 7 травня 2025 року отримав відзнаку імені Галини Могильницької у номінації «Громадянська позиція, честь та гідність». Про це Пузік повідомив на своїй фейсбук-сторінці. Це нагорода діячів, які роблять вагомий внесок у розвиток української культури та освіти на теренах Одещини, а також за заслуги щодо вивчення та популяризації творчості Галини Могильницької та інших письменників та поетів рідного краю.

1 жовтня 2025 року, до Дня захисників і захисниць України, в Одеській ОУНБ імені М. С. Грушевського відбулася виставка графічних робіт Валерія Борисовича про Одеську кіностудію «Голлівуд на березі Чорного моря». Вже

знаменита графічна серія «Сни про Одеську кіностудію» вперше демонструвалася на літературному фестивалі PORT 30-31 серпня 2025 року. Вона присвячена 20-м рокам XX-го століття, коли Одеса перетворилася на головний кіномайданчик країни. Українські митці, які творили історію Одеської кінофабрики, представлені в авторському баченні художника (Віра Холодна, Олександра Довженко, Юрій Яновський та ін.). «Голлівуд на березі Чорного моря» — так у середині двадцятих років у нарисі під такою самою назвою жартівливо охарактеризував Юрій Яновський Одеську кінофабрику. І для цього жарту були підстави – хоча Одеська кінофабрика, де він працював головним редактором, а Павло Нечес – директором, конкурувати з Голлівудом не могла, на таке порівняння все ж заслуговувала.

Валерій веде свій ютуб канал та робить випуски подкасту ««Шостої студії», де зустрічається з відомими одеськими літературо- та мистецтвознавцями, розповідає про історію та видатних людей, чиї творчість та життя пов'язані з Одесою.

«В силу своїх можливостей кожен митець своєю роботою може наблизити перемогу... Кіно, література, живопис, музика - це все зброя. І поки вона існує як одиниця української ідентифікації – нас не перемогти», — каже Валерій. «Насправді, я дійсно люблю кожную свою книгу, задоволений кожним надрукованим словом. Якби не любив – просто видалив би чи не відпускав у довге плавання. Історії, які мені не подобаються, точно ніколи не вийдуть друком. Усі написані тексти – це частинки мене».

На сторінках Валерія Борисовича в соціальних мережах дуже багато фотографій нашого міста. Він вміє виділяти моменти життя міста. Старовинні будинки, люди, та, звісно, море і чайки. В кожній фотографії відчувається любов та бажання зберегти нашу землю, природу, людей.

Окремо дуже хочеться відмітити, що Валерій Пузік не лише малює і пише, а ще й бере участь у створенні сучасного кіно! Він режисер, знімає документальні фільми та відеопоезію (це коли вірші поєднуються з гарним відеорядом). Він вміє розповідати історії і пензлем, і пером, і камерою!

Закінчити нашу розповідь хочеться поезією Валерія Пузіка, яку він опублікував на своїй сторінці в Фейбукі:

моє серце на вік біля Чорного моря

у місті й у водах солоних

моє серце живе серед хмар та вітрів

біля чорного Чорного моря

і скільки не було битих шляхів

я приходив до нього до нього

я бачив у снах як сюди нас ведуть

зорі яскраві у небі

і часом у снах далекі зірки

говорили про берег про берег

і летіли у місто яскраві птахи

щоб побачити в серпні знову

те як море шумить і поверх води

зустрічається місяць і сонце

і скільки б не було в морі піни
восени все вертається знову
море тремтить на яву й уві сні
в морі купаються зорі
над містом тоді танцюють тумани
шепочуть шепочуть вони:
кохана не спить кохана не спить
цілуй її губи солоні
і часом у снах далекі зірки
говорять про берег про берег
моє серце живе серед хмар та вітрів
біля чорного Чорного моря

Книжки письменника Валерія Пузіка — це не просто крутезне читиво. Це справжній скарб для нашої країни, наша духовна спадщина. Його книги — як чарівні заклинання, які допомагають Україні. Він допомагає дітям вірити в добро і бачити, що все буде добре. Читаючи про перемогу у казці, ми віримо у перемогу й у реальному житті. Його книги дають нам можливість розвивати внутрішні почуття, які завжди підкажуть, як відрізнити добро від зла, як правильно вчинити.

Валерій Пузік в своїх книгах зберігає наше місто, Одеса стає чарівною. Діти не просто читають про Одесу, а розуміють, що це місто українське, воно має свою історію, свої таємниці.

Валерій навчає дітей незламності духу, навіть коли ворог сильний, наша віра, наші цінності та наша любов до рідної домівки сильніші за будь-якого дракона чи злого чарівника. Тобто його книги — це унікальний підручник, який вчить бути справжнім українцем, сильним духом і вірою, де б ти не жив: чи у великому місті, як Одеса, чи у маленькому селі!

Вся творчість Валерія Пузіка – і книги, і вірші, і картини, і фотографії – все це є духовною спадщиною нашого міста, нашого народу. Валерій Пузік після здобуття Україною перемоги планує провести час з родиною в Одесі: "Зваримо з дружиною кави, пограюсь з сином біля моря. А потім збудуємо з ним велетенську фортецю з піску і з'їмо піцу прямо там, за її мурами".

P.S. Коли наша дослідницька робота була вже дописана, ми дізналися, що Валерію Пузіку дали кілька днів відпустки і він візьме участь в арт-події на Одеській кіностудії «ВУФКУ: як народжувалося українське кіно» в рамках проєкту «Порт пам'яті: Одеса, кіно, спільнота». Ми не могли упустити цю можливість зустрітися особисто та поспілкуватися з нашим героєм, тому 25 жовтня рівно о 17.00 ми вже були на місці. Під час події ми відкрили для себе нові грані особистості Валерія: виявляється, для написання своїх книг він досліджує архівні документи, водночас відкриваючи для широкого загалу невідомі листи та щоденники митців, пов'язаних з нашим рідним містом. Культурна спадщина та сучасне мистецьке життя Одеси настільки різнобарвне та глибоке, що нам, здається, не вистачить наших шкільних років, щоб все дослідити та узагальнити, але ми постараємося!

Список використаних джерел та літератури

1. Валерій Пузік Електроний ресурс <https://arkushi.com/poety/valeriy-puzik/>
2. Валерій Пузік Електроний ресурс URL: <https://chytomo.com/tag/valerij-puzik/>
5. Валерій Пузік: Кожна моя книга для мене особлива – виокремити якусь одну не можу Електроний ресурс <https://rozmova.wordpress.com/2023/07/26/valeriy-puzik->
4. Валерій Пузік отримав відзнаку за громадську позицію та гідність Електроний ресурс <https://chytomo.com/valerij-puzik-otrymav-vidznaku-za-hromadsku-pozytsiiu-ta-hidnist/>
3. Валерій Пузік. Після окупації Електроний ресурс <https://www.meridiancz.com/blog/valeriy-puzik/>
6. Валерій Пузік Ябачив його живим, мертвим і знову живим [Текст]: коротка проза / Валерій Пузік. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2020. – 208 с.

6. Виставка "Голлівуд на березі Чорного моря" | Сни про Одеську кіностудію.
Електронний ресурс <https://www.youtube.com/watch?v=js36gunL2ug6>.
7. Гонзо-література, війна та книги для дітей. Історія письменника та ветерана
Валерія Пузика Електронний ресурс
<https://shotam.info/honzo-literatura-viyna-ta-knyhy-dlia-ditey-istoriia-pysmennyka-ta-ve-terana-valeriia-puzika/>
8. Незламні та хоробрі: письменники у ЗСУ. Валерій Пузік Електронний ресурс
<https://cbs.poltava.ua/index.php/novyny/6637-nezlamni-ta-khorobri-pismenniki-u-zsu-v-alerij-puzik>
9. Немає що приховувати, коли завтра можна померти": одеський митець створює картини під час служби Електронний ресурс
<https://suspilne.media/odesa/246725-nemae-so-prihovuvati-koli-zavtra-mozna-pomerti-o-deskij-mitec-stvorue-kartini-pid-cas-sluzbi/>
10. Пузік В. «Дельфі» та чарівники / Валерій Пузік. – Х. : АССА, 2021. – 192 с. : іл. – (Серія «Книжкові мандри»).
11. Пузік, Валерій. З любов'ю, тато! – Київ: Лабораторія, 2023. – 216 с.
12. Пузік В. Макгі та Чорний дракон / Валерій Пузік. – Х. : АССА, 2022. – 208 с. : іл. – (Серія «Книжкові мандри»).
14. Пузік В Мислівці за щастям : збірка воєної прози / Валерій Пузік. – Х. Віват, 2024. – 208 с. – (Серія «Художня література»)
15. Пузік Валерій Борисович Електронний ресурс
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D1%83%D0%B7%D1%96%D0%BA_%D0%92%D0%B0%D0%20%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B9_%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

16. Солдат ЗСУ малює картини на кришках з ящиків з-під боєприпасів Електроний ресурс <https://www.polskieradio.pl/398/9724/artykul/2988134>

17. "Свідомо сказав собі: не малювати війну": артилерист Валерій Пузік на передовій створює картини на ящиках від набоїв Електроний ресурс <https://war.telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2022-09-29/5717876-svidomo-skazav-sobi-ne-malyuvati-viynu-artilerist-valeriy-puzik-na-peredoviy-stvoryue-kartini-na-yashchikakh-vid-naboiv>

18. Творчість рятувала в АТО бійця, художника Валерія Пузіка від депресії Електроний ресурс <https://www.radiosvoboda.org/a/27571400.html>

Додаток 1

Відео презентації книг Валерія Пузіка, зроблені учасниками дослідницької групи

1. Валерій Пузік «Делфі» та чарівники»

<https://www.youtube.com/watch?v=z3Z2HWdXMWI>

2. Валерій Пузік «Макгі та Чорний дракон»

<https://www.youtube.com/watch?v=o8Wj0EAPPPk>

3. Валерій Пузік – митець Одещини https://youtu.be/1l8nKyFk6_Y

Сторінки Валерія в соціальних сетях

1. Ютуб-канал Валерія Пузіка <https://www.youtube.com/@valeriypuzik>

2. Instagram- сторінка Валерія Пузика https://www.instagram.com/valeriy_puzik/

3. Facebook- сторінка Валерія Пузика <https://www.facebook.com/PuzikOfficial>

Додаток 2

Валерій Пузик. З Instagram сторінці Валерія Пузика.

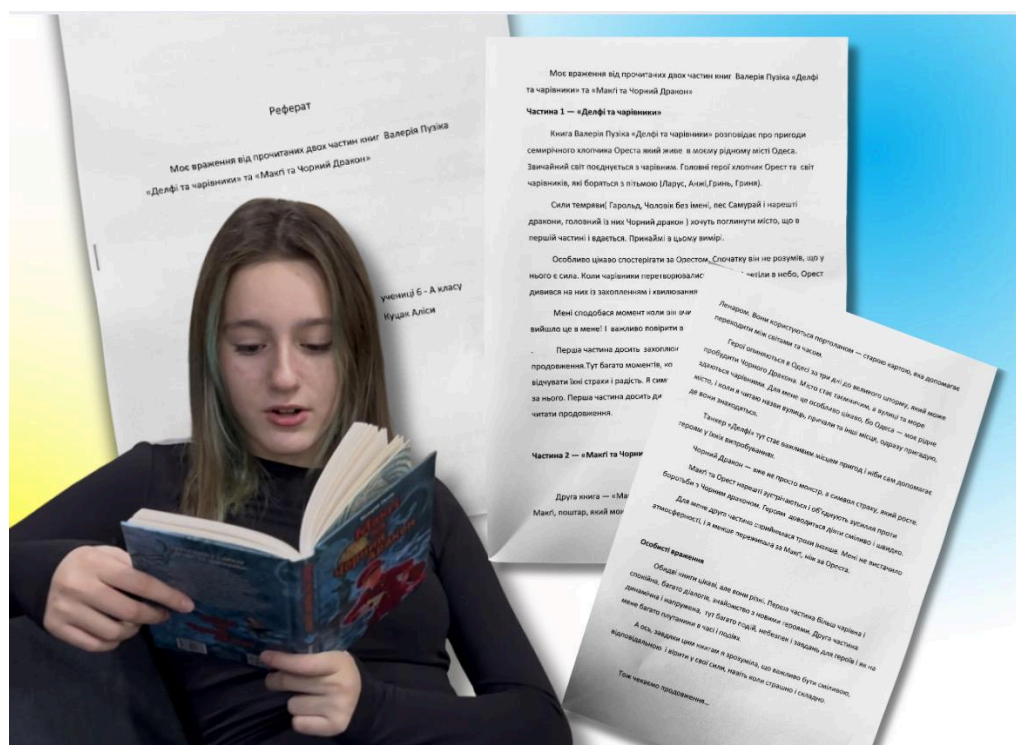

Автографи Валерія Пузіка на книгах з фонду бібліотеки Одеського ліцею №56.

Зустріч із Валерієм Пузіком в Одеській кіностудії під час арт-події

«Як народжувалось українське кіно» 25 жовтня 2025 року.

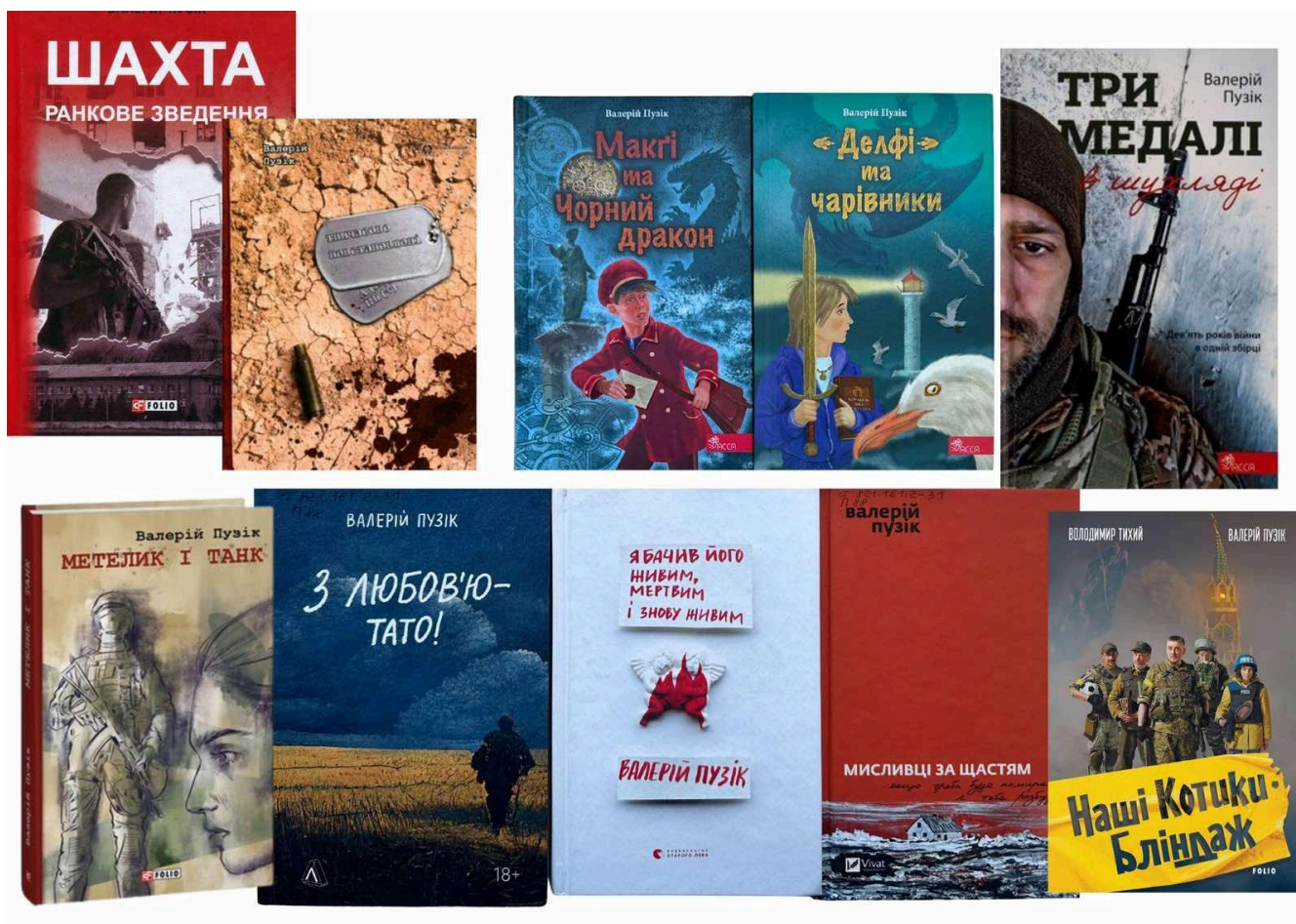
Куцак Аліса та її реферат «Мої враження від прочитаних двох частин книг Валерія Пузіка «Делфі та чарівники» та «Макгі та Чорний дракон».

Книжкова виставка «Від фронтової прози до дитячого фентезі:

світи Валерія Пузіка» в бібліотеці Одеського ліцею №56.

Зроблено учасниками дослідницької роботи.

«Книги Валерія Пузіка». Зроблено учасниками дослідницької роботи.

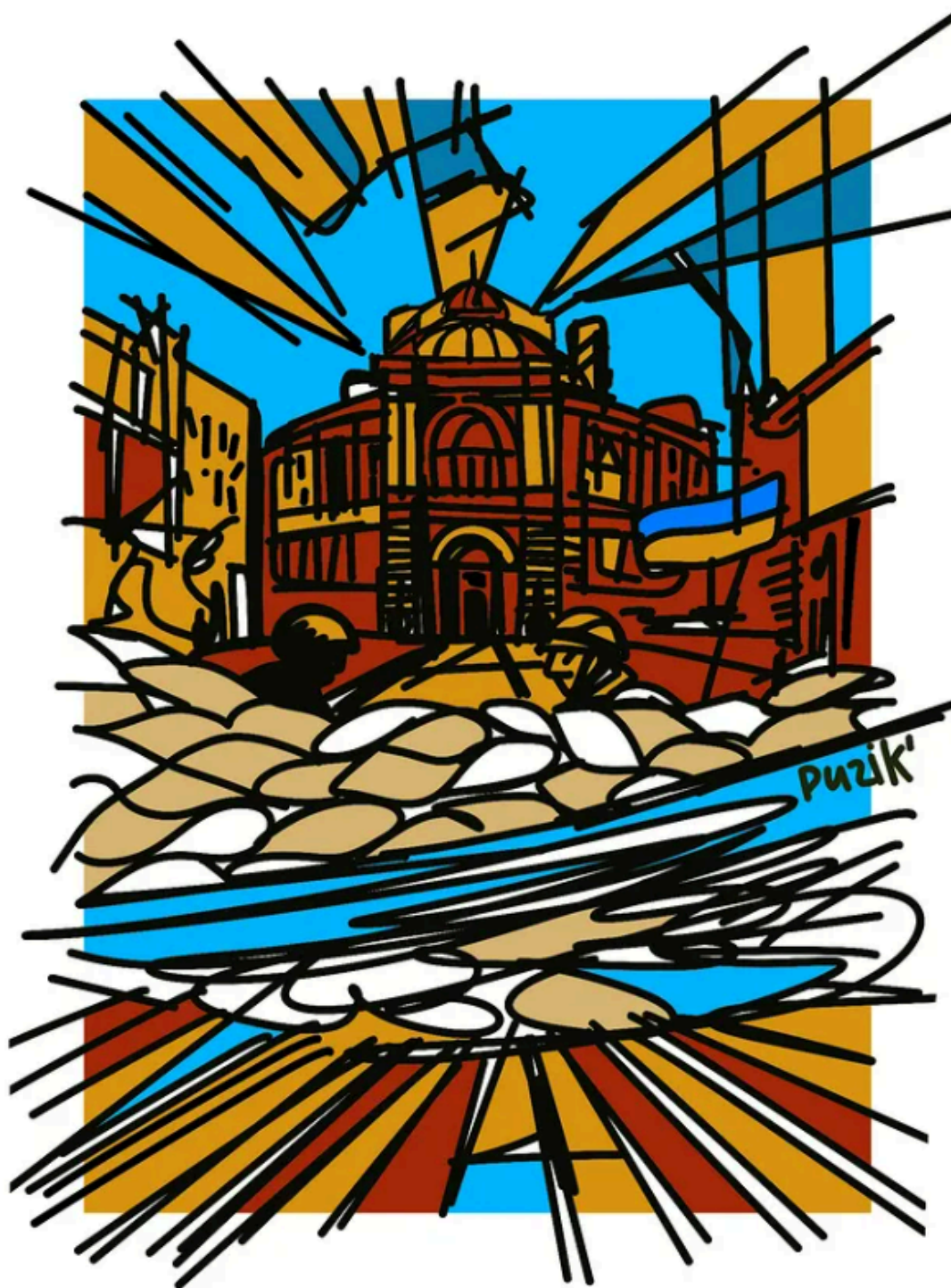
«Мапа Одеси» (2021) взято сторінки Фейсбук В. Пузіка

«Чорне море восени» (2025) взято із Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Світає над Чорним морем» (2025) взято із Instagram-сторінкт Валерія Пузіка

«Оперний Весна» (2022), робота з серії «Одеський альбом» — графічна хроніка війни» взято із Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Дерибасівська. Весна» (2022), робота з серії «Одеський альбом» — графічна хроніка війни» взято зі Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Привоз горить після удару рф по Одесі 24.07.2025» взято з Instagram-сторінки
Валерія Пузіка

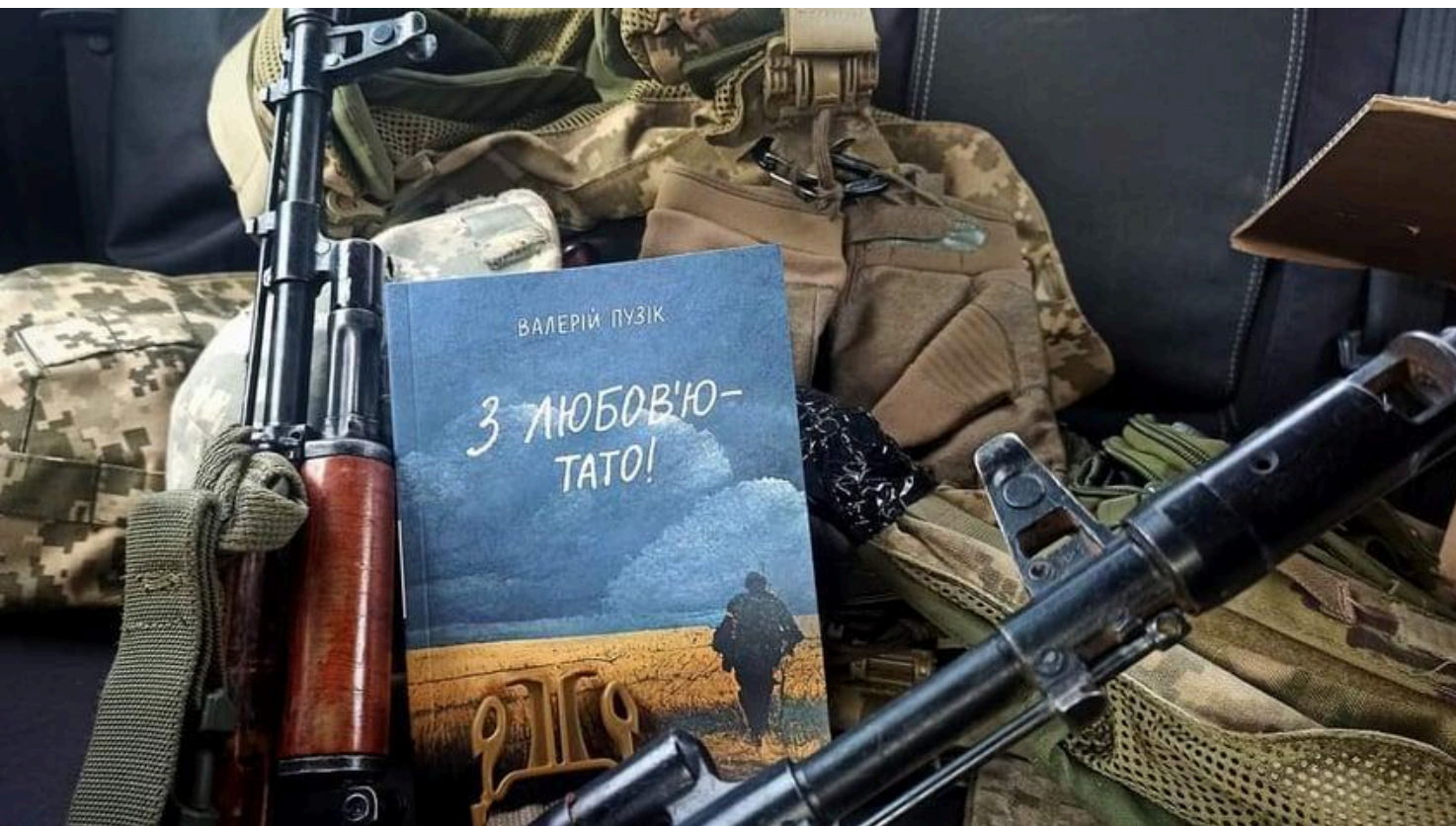

Фото з Instagram сторінці Валерія Пузіка

«Десь на Херсонщині» з Instagram-сторінки Валерія Пузіка

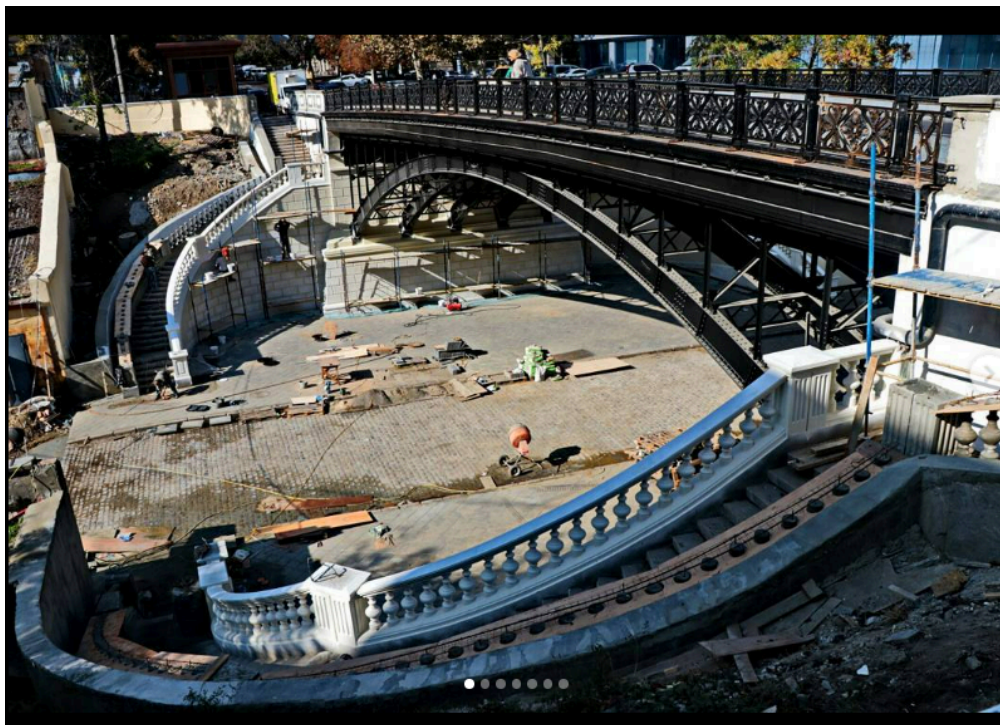

Фото Одеси з Instagram-сторінки Валерія Пузіка

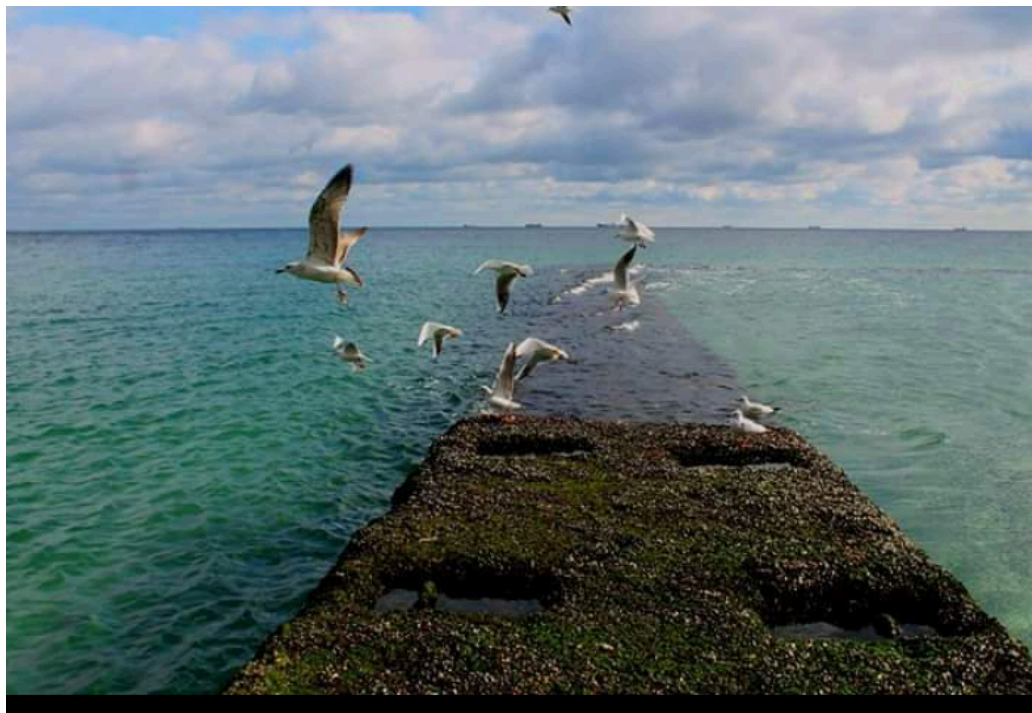

Фото Чорного моря з Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Ластівка - символ батальйону», в якому служить Валерій Пузік. Фото з особистого архіву митця

«На своїй землі» Кришка з ящика від бка 2024

«Ластівка», намальована Валерієм Пузіком. Фото з особистого архіву митця

«Сни про Одеську кіностудію. Майстер корабля»

З Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Сни про Одеську кіностудію. Дзига Вертов» ВУФКУ з Instagram-сторінки
Валерія Пузіка

«Сни про Одеську кіностудію. Віра Холодна»

з Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Сни про Одеську кіностудію. Воронцовський маяк»

з Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Біля чорного Чорного моря» (2024) з Instagram-сторінки Валерія Пузіка

«Одеські графіті» (2023) з Instagram-сторінки Валерія Пузіка